

DE VOORRAAD IN DE JAARREKENING

door J. de Jong, econ. drs.

A. Inleiding

De laatste jaren blijken, ook uit de in dit Maandblad gevoerde discussies met fiscale deskundigen, verschillen van inzicht in de betekenis van de verschillende bestanddelen van de economische voorraad voor de vaststelling van de periodewinst. Zonder te willen pretenderen dat navolgende beschouwing deze verschillen wegneemt, moge deze proeve van een analyse het vraagstuk van een andere zijde benaderen dan gemeenlijk het geval is. Een aantal grondgedachten van *Limperg* omtrent het waarde- en winstprobleem zullen daarbij als grondslag dienen en aandacht zal worden gevraagd voor de uit diens analyse voortvloeiende conclusie dat het moment, waarop de uit waardewijzigingen voortvloeiende winst als zodanig kan worden aangemerkt in het algemeen niet samenvalt met het moment waarop de waarde wijziging optreedt. De motivering van *Limperg's* conclusies zal in het hiernavolgende niet opnieuw worden gegeven.

Veelvuldig wordt gesteld, dat de onderneming zich vrijwaart voor de gevolgen van waardewijzigingen indien zij er in slaagt de economische voorraad op nul te handhaven. Volgens deze mening zou een separate beschouwing van de in de economische voorraad begrepen component technische voorraad niet nodig zijn.

De volgende uiteenzetting beoogt echter duidelijk te maken dat de uiteenlopende aard en functies van de verschillende bestanddelen van de economische voorraad er toe leiden dat de vermogenspositie en het in een periode behaalde resultaat verschillend worden beïnvloed door wijzigingen in de waarde van elk der componenten van de economische voorraad.

De verschillende aard van de componenten blijkt uit de navolgende - summier gehouden - definities:

Technische voorraad: de voorraad (vlottende) goederen, die de onderneming in eigendom en bezit heeft.

Normale technische voorraad: die technische voorraad, die bij een gegeven bedrijfsomvang is vereist voor de ongestoorde voorzetting van het bedrijf.

Surplus- resp. manco-voorraad: dat deel van de technische voorraad dat ~ normale hoeveelheid overtreft, dan wel daaraan ontbreekt.

Voor-inkoop: het uit een inkoopcontract voortvloeiende recht om op een overeengekomen tijdstip de in het contract omschreven goederen te ontvangen.

Voor-verkoop: de uit een verkoopcontract voortvloeiende verplichting om op een overeengekomen tijdstip de in het contract omschreven goederen te leveren.

Economische voorraad: de technische voorraad, verhoogd met voor-inkopen en verminderd met voor-verkopen.

Ten aanzien van de functie kunnen de volgende onderscheidingen worden gemaakt:

De technische voorraad heeft de functie van passief produktiemiddel; de normale grootte geeft de vereiste omvang van het produktiemiddel aan. Is er een manco of een surplus, dan bestaat een (speculatieve) positie, voortvloeiend uit de noodzaak tot aanvulling voor wat betreft het manco, resp. uit de op grond van verwachte prijsstijging verrichte aankoop van het surplus.

Voor-inkopen hebben als regel ten doel zekerheid te verkrijgen omtrent

de toekomstige beschikbaarheid van de betreffende goederen. Veelal, doch niet steeds - denk aan prijsclausules - is de prijs gefixeerd. De contracten doen een toekomstige leveringsplicht ontstaan voor de wederpartij.

Daarnaast worden voor-inkoop- en voor-verkoopcontracten gesloten uit speculatieve overwegingen.

B. Technische voorraad

1. Normale voorraad

Verondersteld wordt een groot aantal artikelen, waarvan bij voortduring bekend zijn:

- de aanschaffingsprijzen,
- de hoeveelheden die per periode in de produktie worden verbruikt c.q. worden afgezet,
- de opslagkosten en
- de leveringstermijnen.

Per artikel kunnen uit deze gegevens de economisch doelmatige maximum- en minimumgrootte van de voorraad worden afgeleid. De vervangingswaarde van de normale voorraad van alle artikelen tezamen zal door het grote aantal tendèren naar de som van de vervangingswaarden van de gemiddelde voorraden van alle artikelen afzonderlijk. De som van de vervangingswaarden dezer gemiddelde voorraden geeft dan de grootte aan van het vermogen dat vereist is voor het aanhouden van de normale technische voorraad. Uit vorengenoemde gegevens kan zowel de invloed van wijziging van de voorraadgrootte als - bij gelijkblijvende voorraadgrootte - de invloed van prijswijzigingen op het voor het aanhouden van de normale voorraad vereiste vermogen worden berekend. Voor de vaststelling van de op het periode-resultaat aan te brengen correctie is het toereikend deze berekening aan het einde van de periode uit te voeren. In de praktijk zullen de voorraad-waardecorrecties veelal worden aangebracht wanneer bij voorraadaanvulling een waardewijziging blijkt te zijn opgetreden. Deze regel lijdt uitzondering indien een plotselinge oorzaak het prijsniveau op de inkoopmarkt ingrijpend wijzigt. Hierna onder F. sub 3. is voor de berekening van de normale voorraad een praktisch hanteerbare methode geschetst.

Het behoeft hier geen nader betoog dat de produktiemiddel-functie van de normale technische voorraad er toe leidt dat vermogensaanwas door waardestijging van de voorraad geen bestanddeel vormt van de winst; indien de waardestijging in de balans tot uitdrukking wordt gebracht, dan komt de correctie ten gunste van een op de voorraad betrekking hebbende herwaarderingsrekening. Op deze rekening dienen uitsluitend de waardewijzigingen van de *normale* voorraad geregistreerd te worden. In het hierna volgende zal worden betoogd waarom registratie van waardewijzigingen van de overige bestanddelen van de economische voorraad op andere dan herwaarderingsrekeningen dient te geschieden. Men kan voor de resultatenbepaling het gebruik van de herwaarderingsrekening achterwege laten; de normale voorraad zal dan steeds tegen een vaste basisprijs in de balans zijn opgenomen.

Vermogensinkrimping door waardedaling is een verlies dat voorzover het saldo reikt ten laste van de herwaarderingsrekening kan worden gebracht. 1)

1) Indien op het verlaagde prijspeil adequate vervanging mogelijk is, behoeft deze „capital loss” niet in mindering van het resultaat gebracht te worden, doch kan het ten laste van de overige bestanddelen van het eigen vermogen worden afgeboekt.

Uitbreiding of inkrimping van de bedrijfsomvang dan wel een wijziging van de leveringstermijn beïnvloeden de grootte van de normale technische voorraad. Het voor de financiering van deze voorraad additioneel vereiste dan wel daaruit vrijkomende vermogen beïnvloedt uiteraard niet het resultaat. Wel kan bij inkrimping van de normale voorraad het deel van de daarop betrekking hebbende herwaarderingsrekening als liquidatiebate („capital gain”) worden beschouwd.

2. *Manco-voorraad*

Bestaat aan het einde van een periode een manco, dan blijkt dit doordat de vervangingswaarde van de feitelijk aanwezige technische voorraad kleiner is dan op de vorenaangeduide wijze berekende vervangingswaarde van de normale voorraad. Door in de balans de normale voorraad als actief en de vervangingswaarde van het manco als passief op te voeren, wordt de verplichting tot aanvulling van het manco juist tot uitdrukking gebracht. Deze regel lijdt uitzondering indien tegenover het manco een voor-inkoopcontract is afgesloten in *dezelfde* goederensoort en zekerheid bestaat omtrent de tijdige afwikkeling van dit contract (zie hierna, onder F. sub 1); de aanvullingsverplichting is dan gedekt. Voor zover een aanvullingsverplichting bestaat resulteert waardestijging van het manco in een verlies omdat de geldswaarde van de aanvullingsverplichting toeneemt. Bij de veronderstelde veelheid van artikelen kan dit verlies niet dan ten koste van veel administratieve arbeid per artikel gelocaliseerd worden.

Waardedaling van het manco leidt tot een vermindering van de aanvullingsverplichting. Zijn er geen voor-inkopen, dan bestaat de verplichting ten opzichte van het gehele manco. Wordt de vermindering van de verplichting tot uitdrukking gebracht, dan dient deze als niet-gerealiseerde voorraad-winst met een transitorische post naar de volgende periode te worden overgebracht. De waardedaling leidt eerst - geheel of ten dele - tot (voorraad-) winst op dit (negatieve) voorraadbestanddeel, indien op het moment waarop de aanvullingsverplichting wordt nagekomen blijkt dat dit geschiedt tegen een lagere prijs dan die welke voor de berekening van de aanvullingsverplichting heeft gegolden.

3. *Surplus-voorraad*

Is bij het afsluiten van de periode de feitelijk aanwezige voorraad groter dan de normale voorraad, dan is er een surplus.

Waardestijging van de surplus-voorraad leidt niet dadelijk tot winst behoudens voorzover voor-verkoopcontracten zijn afgesloten in *dezelfde* goederen (Zie hierna onder F. sub. 1). In dat geval compenseert de waardestijging (een gedeelte van) het verlies uit dien hoofde op de leveringsverplichting. Wordt de surplus-voorraad tegen vervangingswaarde op de balans opgenomen, dan dient het verschil met de waarde op basis uitgaafprijs als niet-gerealiseerde voorraad-winst met een transitorische post naar de volgende periode te worden overgebracht. De winst wordt eerst gerealiseerd op het moment waarop de (surplus-) voorraad wordt verkocht.

Waardedaling van de surplus-voorraad leidt tot een verlies; zijn hiervóór bedoelde voor-verkoopcontracten afgesloten, dan wordt dit verlies gecompenseerd door de waardedaling van de leveringsverplichting.

C. *Voor-inkopen*

Vrijwel alle inkopen door bedrijfshuishoudingen zijn voor-inkopen; beschikking over de gekochte goederen wordt veelal eerst enige tijd na sluiting

van het koopcontract verkregen. Van voor-inkopen pleegt echter alleen gesproken te worden indien is overeengekomen dat de goederen na een maand of langer geleverd zullen worden. Dit is onder meer het geval bij landbouwproducten, bij producten waarvan de aanvoer periodiek is gestageerd (houtaankopen door importeurs), en steeds in het geval van aankoop van (nieuwe) bouwwerken en schepen.

Alsdan wordt de aankoop veelal ook in de geldadministratie opgenomen. In de overige gevallen (aankoop van gestandaardiseerde producten) is dit niet gebruikelijk; de inkopen worden dan alleen in de bestellingenadministratie aangetekend en eerst bij afwikkeling in de geldadministratie opgenomen.

Hiervoor zijn twee goede redenen: alleen bij langlopende inkoopcontracten is het prijsrisico een factor van betekenis en alleen bij deze in het algemeen omvangrijke inkopen is het van belang dat de uit het sluiten van het contract voortvloeiende rechten en verplichtingen in de financiële administratie tot uitdrukking worden gebracht. Door de koop zijn nog geen goederen verworven; de koper krijgt de beschikkingsmacht over de goederen eerst op het moment waarop hij ze ontvangt en ook de kwaliteit ervan kan veelal eerst nauwkeurig worden vastgesteld nadat de goederen zijn ontvangen.

Waardestijging van voor-inkopen leidt - indien de prijs is gefixeerd - tot een niet-gerealiseerde voorraad-winst, die met een transitorische post naar de volgende periode moet worden verschoven, tenzij van de voor-ingekochte goederen reeds een manco bestaat. (Zie hiervoor, onder B sub 3.) Heeft het contract betrekking op een grotere kwantiteit dan het bij afwikkeling van het contract aanwezige manco, dan ontstaat voor het verschil een surplus-voorraad. De waardestijging van dat deel *blijft* dus ongerealiseerd.

Dit realisatie-beginsel staat in het merendeel der gevallen (zie hierna, onder F. sub 1.) los van de omstandigheid of tegenover de voor-inkopen voor-verkoopcontracten zijn afgesloten (Zie hierna onder D.).

Waardedaling van voor-inkopen leidt - indien de prijs is gefixeerd - tot verlies. Bestaat tegenover het contract een manco in dezelfde goederen dan zal tegenover (een deel van) dit verlies de door dezelfde oorzaak ontstane vermindering van de geldswaarde van de aanvullingsverplichting komen te staan (zie onder F. sub 1.).

D. Voor-verkopen

Zijn voor-verkoopcontracten afgesloten, dan bestaat de verplichting tot levering op overeengekomen datum van in het contract omschreven goederen. Bij alle bedrijven waarin de goederendoorstroming gepaard gaat met een bewerking betreffen deze contracten steeds andere goederen dan die waarop de inkoopcontracten betrekking hebben. De leveringsverplichting kan dan niet worden nagekomen door levering van rechten op te ontvangen goederen. Zou de verplichting wel door levering van de rechten uit een inkoopcontract kunnen worden nagekomen, dan zijn in feite geen goederen, doch de betrekkelijke rechten verkocht. De invloed van prijswijzigingen op de omvang van rechten en verplichtingen die voortvloeien uit gesloten inkoop- resp. verkoopcontracten, moet derhalve voor elk van deze contract-categorieën afzonderlijk worden bezien.

Op het moment van verkoop, dus ook bij het afsluiten van een voor-verkoopcontract, staat - indien de prijs is gefixeerd - de grootte van het transactieresultaat vast. Op dat moment wordt - door de ruil - een bestemming gegeven aan een deel van de technische voorraad, doch deze voorraad ver-

mindert eerst op het moment van factureren of van eerdere levering. Eerst op het moment waarop de vordering terzake van de verkoop ontstaat wordt het transactieresultaat gerealiseerd.

Waardestijging leidt tot toeneming van de geldswaarde der leveringsverplichting en derhalve - bij gefixeerde prijs - tot een (contractpositie-) verlies. Slechts indien tegenover het voor-verkoopcontract in de technische voorraad een surplus van de te leveren goederen aanwezig is ²⁾, wordt dit verlies gecompenseerd door de waardestijging van dat surplus.

Waardedaling leidt tot vermindering van de leveringsverplichting. Indien deze vermindering in de administratie wordt geregistreerd, dan dient de, het - transitorisch gehouden - transactieresultaat verhogende, (contractpositie-) winst eveneens als niet gerealiseerd met een transitorische post naar de volgende periode te worden overgebracht. Deze (contractpositie-) winst wordt als regel ²⁾ eerst gerealiseerd op het moment waarop het voor-verkoopcontract wordt afgewikkeld. Staat echter tegenover het voor-verkoopcontract in de technische voorraad een surplus in *dezelfde* goederen, dan wordt de vermindering van de leveringsverplichting gecompenseerd door de waardestijging van het surplus. Zijn naast voor-verkopen ook voor-inkoopcontracten gesloten, dan geldt in het merendeel der gevallen ²⁾ het vorenstaande onverkort. De aanhef van dit hoofdstuk geeft hiervoor de motivering.

E. Samenvatting

De hierboven voor de periode-afsluiting geschetste waarderings- en boekingstechniek leidt ertoe dat de winsten en verliezen uit hoofde van waardewijziging van de verschillende voorraad-bestanddelen automatisch ten gunste of ten laste komen van de periode waarin zij naar hun aard thuishoren.

Op de volgende bladzijde volgt een overzicht van de in het voorgaande ontwikkelde richtlijnen.

Uit dat overzicht blijkt dat waardestijging van de normale technische voorraad nimmer tot winst leidt; waardewijzigingsverliezen op andere bestanddelen van de economische voorraad vinden daarin geen compensatie. De (normale) technische voorraad vereist derhalve een eigen, zelfstandige, beschouwing bij de berekening van het periode-resultaat. Waardestijging van surplus-voorraad en voor-inkopen en waardedaling van manco-voorraad en voor-verkopen leiden enige tijd na het moment waarop de waardewijziging optreedt tot winst, behoudens indien tegenover de voorraad- of contractpositie een tegengestelde contract- of voorraadpositie bestaat ²⁾. Is dit niet het geval, dan ontstaat de latere winst slechts indien intussen geen tegengestelde waardewijziging is opgetreden en ontstaat verlies door waardewijziging van laatstbedoelde voorraad-componenten op het moment waarop de waardewijziging optreedt. Van een automatisch in de tijd gelijklopende compensatie van waardewijzigingsresultaten is derhalve geen sprake. Geconcludeerd wordt dat een ongedifferentieerde beschouwing van de economische voorraad leidt tot een onjuiste bepaling zowel van het periode-resultaat als van het voor de continuïteit vereiste vermogen.

F. Enkele aanvullende opmerkingen

1. Een in vorengegeven beschouwing op verschillende punten naar voren gekomen facet behoeft een nadere uitwerking.

In handelsondernemingen zal het regelmatig voorkomen, dat voor-inkoop- dan wel voor-verkoopcontracten staan tegenover een manco resp. een surplus van *dezelfde* goederensoort. Ook kunnen voor-inkoop- en

²⁾ Zie hierna, onder F. sub. 1.

Bestanddeel van de economische voorraad	Vermogensmutatie door:	
	Waardestijging	Waardedaling
<i>Technische voorraad</i>		
Normale voorraad	Vasthouden op herwaarderingsrekening of handhaven op vaste waardering tegen basisprijs	Ten laste van herwaardering. Het meerdere is verlies
Manco-voorraad	Verlies	Transitorisch naar volgende periode tot moment van aanvulling of op boekwaarde laten staan, tenzij afgedekt door voor-inkoop ¹⁾
Surplus-voorraad	Transitorisch naar volgende periode tot moment van facturering (of eerdere levering) of op boekwaarde laten staan, tenzij afgedekt door voor-verkoop ¹⁾	Verlies
<i>Voor-inkopen</i>	Transitorisch naar volgende periode tot moment van ontvangst van de goederen, behoudens voorzover alsdan surplus-voorraad ontstaat of op boekwaarde laten staan, tenzij erdoor een manco of voor-verkoop is afgedekt ³⁾	Verlies
<i>Voor-verkopen</i>	Verlies	Transitorisch naar volgende periode tot moment van facturering (of eerdere levering) of op boekwaarde laten staan, tenzij erdoor een surplus of voor-inkoop is afgedekt ³⁾

voor-verkoopcontracten zijn afgesloten in dezelfde goederen. Bij produktie-ondernemingen kunnen voor-verkoop- of voor-inkoopcontracten voorkomen in goederen waarvan een surplus- c.q. manco-voorraad aanwezig is.

In deze gevallen zal de ten aanzien van de afwikkeling der contracten bestaande *zekerheid* er toe kunnen leiden dat de uit waardewijziging van bestaande voorraad- of contractposities voortvloeiende winsten onmiddellijk gesteld kunnen worden tegenover de verliezen door waardewijziging van tegengestelde contract- of voorraadposities.

Het vorenstaande noopt ertoe, dat bij afsluiting van een periode ten aanzien van voor-inkoop- en voor-verkoopcontracten moet worden vastgesteld in hoeverre daar in dezelfde goederen manco- resp. surplusposities dan wel tegengestelde contracten tegenover staan. Tot de omvang waarin dit het geval is en indien redelijk zekerheid bestaat ten aanzien van de contract-afwikkeling, hebben waardewijzigingen dezer voorraadbestanddelen geen invloed op het resultaat.

2. De in het voorgaande besproken resultaten door waardewijziging van voorraadbestanddelen hadden alle betrekking op voorraadbestanddelen die deel uit zullen maken (surplusvoorraad; voor-inkopen) dan wel een bestanddeel vormen of gevormd hebben (voor-verkopen, manco-voorraad) van de goederenstroom van het bedrijf.

Niet behandeld zijn de goederen die op *dezelfde* markt kunnen worden

³⁾ Zie onder F. sub. 1.

gekocht en verkocht. Dit is bijvoorbeeld het geval met goederen waarvoor een termijnmarkt bestaat. Indien de onderneming van deze goederen een positieve of negatieve voorraad aanhoudt geschiedt dit met het oogmerk van speculatie dan wel ter mitigering van de vorgeschetste gevolgen van waardewijziging van de tot de normale goederenstroom behorende voorraadbestanddelen.

Voor een in de hierbedoelde goederen aangehouden positie geldt dat verliezen door waardewijziging komen ten laste van de periode waarin zij worden geconstateerd. Wordt de positie uitsluitend uit speculatieve overwegingen aangehouden dan komen de winsten door waardewijziging eveneens ten gunste van de periode waarin zij optreden. De positie kan immers zonder de continuïteit te beïnvloeden op elk moment worden afgewikkeld; op de afsluitdatum van de periode is de speculatie bewust gecontinueerd. Beoogt de positie echter een mitigering als bovenbedoeld, dan leidt waardestijging eerst op het moment van afwikkeling van de positie tot winst.

3. De onder B. t.a.v. de technische voorraad gemaakte veronderstellingen leiden ertoe dat in deze voorraad van een groot diversiteit sprake is. Voor dat geval leidt de navolgende registratie-methode tot een weinig omslachtige manier om bij voortduring tot een aanvaardbare benadering te komen van de vervangingswaarde van:

- de werkelijk aanwezige voorraad,
- de normale voorraad, en derhalve van
- het saldo, d.i. van een eventueel manco of surplus.

Stel dat van artikel a het maximum ligt op 2.000 eenheden, het bestelniveau op 500 eenheden en dat dan 1.800 eenheden worden besteld omdat verwacht wordt dat bij ontvangst van de aanvulling de voorraad is teruggelopen tot 200 eenheden. De voorraad schommelt dan om een gemiddelde van $\frac{200 + 2.000}{2} = 1.100$ stuks. Voor artikel a is bij de veronderstelde volko-

men diversiteit dit gemiddelde tevens de „normale” voorraad. Bij niet volkomen diversiteit ligt de normale voorraad kwantitatief hoger. Bij volkomen diversiteit is de vervangingswaarde van de normale voorraad van alle artikelen tezamen gelijk aan de som van de vervangingswaarden van de normale voorraden van alle artikelen afzonderlijk. Voor onvolkomen diversiteit zie hierna sub 4.

Door nu (extra-comptabel) de vervangingswaarde van de normale voorraad alsmede de mutaties daarin te registreren, is bij voortduring een benadering beschikbaar van de vervangingswaarde der voor de ongestoorde bedrijfsvoering vereiste voorraad.

Wanneer de invloed van de naar hun aard verschillende oorzaken van wijziging in de grootte van de normale voorraad, t.w.:

- wijziging van de verhoudingen op in- of verkoopmarkt dan wel in de productie-techniek (bedrijfsstructuur),
 - prijswijzigingen in de goederensector,
- afzonderlijk wordt gehouden in de (extra-comptabele) registratie van de normale voorraad, dan is de grootte van de op deze voorraad betrekking hebbende herwaarderingsrekening bij voortduring bekend.

Indien op het moment dat van artikel a 800 stuks in voorraad zijn de vervangingsprijs van dat artikel ad stel f 10,— per eenheid wijzigt tot f 12,—, zal op de voorraadrekening f 1.600,— moeten worden bijgeboekt ten gunste van de herwaarderingsrekening. In de registratie van de herwaardering op de normale voorraad dient echter f 2.200,— ($1.100 \times f 2,—$) te worden bijgeteld. Bij de veronderstelde volkomen diversiteit zal echter op het mo-

ment van prijswijziging van een ander artikel méér aanwezig zijn dan de gemiddelde voorraad van dat artikel. De som van de op de aanwezige voorraad aangebrachte mutaties terzake van herwaardering zal daardoor tendéren naar de som van de uit hoofde van de prijswijziging in de registratie aangebrachte mutaties. Het verschil tussen beide totalen geeft als winst of verlies het „inkoopresultaat”, voortvloeiend uit de toevallige afwijking van de normale voorraadsituatie. De aanduiding „inkoopresultaat” dient ter onderscheiding van een eventueel speculatiere resultaat, voortvloeiend uit een wegens verwachte prijsontwikkeling opzettelijke ingreep in de continuele vervanging.

Bij het voorgaande zij aangetekend, dat hiernaast een (gering) inkoopresultaat naar voren komt wanneer de relatief onbelangrijke verschillen die bij aankoop blijken tussen de voor elk der artikelen als calculatiegrootheid vastgestelde verrekenprijzen en de werkelijke aankoopprijs op een Prijsverschillenrekening worden verzameld.

4. Tot dusverre is in de analyse een voorraad verondersteld, die - ten gevolge van de grote diversiteit in artikelen - bij voortduring om het gemiddelde niveau schommelt. Indien echter het bedrijf bijvoorbeeld landbouwproducten als grondstof gebruikt, dan zal veelal het voorraadniveau in de loop van het jaar sterk fluctueren. Op welk niveau ligt dan de normale voorraad? Is er sprake van één artikel, waarvan de voorraad slechts eenmaal per jaar in zijn geheel kan worden aangekocht (b.v. suikerbieten) - alsdan is sprake van volstrekt ontbreken van diversiteit - dan zal voor een juiste bepaling van de invloed van waardewijzigingen op het periode-resultaat de maximum voorraad, dus niet de gemiddelde, als normale voorraad aange merkt moeten worden. Slechts dan maakt het bedrijf zich onafhankelijk van credietverstrekkers bij het op het vereiste moment verwerven van de voorraad in de voor de bedrijfsvoortzetting vereiste omvang.

Opgemerkt wordt dat indien de normale voorraadgrootte zou worden ontleend aan de situatie, zoals die op de balansdatum pleegt te zijn, zulk een basis wel geheel willekeurig zou zijn. De invloed van prijswijzigingen op het resultaat zou dan afhankelijk zijn van de mate waarin de voorraad op de balansdatum afwijkt van het seizoenmatige maximum. De conclusie is van betekenis omdat vele seizoenmatige bedrijven op goede gronden gewoon zijn de jaarrekening op te stellen in de maand waarin de voorraad gering is.

Ook ten aanzien van seizoenartikelen kunnen tussentijds - zij het minder exact meetbare - vervangingswaardewijzigingen optreden. Wijzigingen in de vraag naar het eindproduct, in het beplante areaal, weersomstandigheden en andere factoren zullen aanwijzingen geven omtrent de vermoedelijke prijs bij aankoop. De bedrijfsleiding zal hiermede bij de vaststelling van de aanbiedingsprijs rekening houden en - bij prijsstijging - ten laste van de op het reeds verkochte voorraadbestanddeel behaalde winst een voorziening moeten treffen, die naar zijn aard is te vergelijken met de inhaalafschrijving op reeds verbruikte werkeenheden na prijsstijging van een duurzaam produktiemiddel.

5. Financieringsaspecten zijn in bovenstaande beschouwing niet betrokken. De vraag in hoeverre het door de bedrijfshuishouding behaalde periode-resultaat bij optredende prijswijzigingen beïnvloed wordt door de mate waarin de verschillende voorraad- en andere kapitaalcomponenten met eigen vermogen zijn gefinancierd, is dus niet behandeld. Opgemerkt zij slechts dat een gericht financieringsbeleid de resultaatsbeïnvloeding door waardewijzigingen van de voorraadbestedingen kan afzwakken.